

เทศน์เช้า วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ ถ้าพวกเราเกิดมา เห็นใหม่ พระรัฐบาลบอกกับญาติโยม ว่า “โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ” เป็นลูกเศรษฐีแล้วออกบวชนะ พ่อแม่เอาเงินมากองไว้ขนาดไหน บอกว่าให้สึกมาปกครองสมบัติ แล้วพยายามอ้อนวอนให้พระรัฐบาลมาดูแลสมบัติ ต่อจากพ่อ อ้อนวอนขนาดไหนก็แล้วแต่ สุดท้ายแล้วพระรัฐบาลนิ่งเฉยอยู่ จนพ่อแม่ถามว่าเงินทองจะให้ทำอย่างไร พระรัฐบาลบอกให้เอาไปทิ้งแม่น้ำ ให้เอาไปเทลงแม่น้ำเลย เพราะอะไร เพราะว่าสิ่งนี้มันทำให้ว่าโลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ

การแสวงหาของคนมันต้องแสวงหาตามความเห็นของตัวเอง ความเห็นของตัวเองต้องการหลักประกันของชีวิต ต้องการหาความจริงต่างๆ ต้องการหาหลักประกัน การแสวงหาเพื่อจะมาเติมความพร่องของใจ ใจนี้มันพร่องโดยธรรมชาติของมัน แล้วจะหาสิ่งนั้นมาเติม โลกเราแสวงหากันอย่างนั้น ถึงได้ไม่สมความปรารถนาใจ ความปรารถนาของโลกเพื่อจะสมความปรารถนา การแสวงหาจะไม่สมความปรารถนาเลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงได้วางธรรมไว้ ถ้าการจะได้ความเต็มของหัวใจคือการสละออก ไม่ใช่การแสวงหา การแสวงหาการได้มานั้นเป็นการสะสม เป็นการยึดมั่นถือมั่น สิ่งนั้นจะทำให้โลกนี้พร่องตลอดไป ใจของคนจะพร่องตลอดไป ใจของคนจะเต็มต้องชักออก การสละออก การพยายามประพฤติปฏิบัติ การทำความสงบของใจ ทำไมมันถึงฟุ้งซ่าน ใจมันฟุ้งซ่านเพราะมันคิด มันคิดมันบงกพร่องมันถึงมีที่ว่างพอมิที่ว่างมันสืบทอดไป มันมีความสืบทอดไป

โลกเรา ของเราๆ แสวงหา ถ้าในห้องของเราถ้ามันว่างอยู่เราจะเอาของเข้าไปเก็บไว้ในห้องเราได้มากที่สุดเพราะมันว่างอยู่ แต่ถ้าห้องเราเต็มขึ้นมาเราจะเก็บไว้ไม่ได้ แต่ในหัวใจมันกลับกัน สิ่งที่เราได้มานี้มันกลับโล่งกลับว่างเข้าไปนะ มันยิ่งว่างมันยิ่งฟุ้งซ่านมันยิ่งคิดมาก สิ่งที่เกิดไปในหัวใจมันมีแต่ความซับซ้อนในหัวใจ แล้วมันคิดไป

เพราะธรรมชาติของมันเป็นธาตุรู้ สิ่งที่เป็นธาตุรู้ สิ่งที่เป็นยางเหนียวจะติดอย่างนั้นตลอดไป

การแสวงหาขนาดไหนมันจะเป็นการฟุ้งซ่าน เราถึงต้องใช้คำบริกรรมให้ อาหารใหม่แก่ใจ ความคิดของเรามันสืบทอด คิดคิดคิดซ้ำมันสืบทอด มันมีอารมณ์ มันมีความพอใจ แต่ถ้าเราคิดพุทโธมันก็เป็นความคิดเหมือนกัน คำว่าพุทโธๆ ชักออก พยายามชักออก สละออก เริ่มต้นเราสละออกให้มันเกิดความสงบของใจให้ได้ ถ้าใจนี้มันสงบเข้ามา เราต้องวิปัสสนา การวิปัสสนาทำลายเชื้อทำลายความพร่องของใจ ให้มันเต็มขึ้นมาให้ได้ การทำอย่างนั้นมันถึงว่าเรื่องของศาสนา

การสละออกคือการได้มา การได้มานั้นคือการติดพัน การติดพันโลกคิดเป็นอย่างนั้น ความแสวงหาของโลกจะต้องแสวงหามาเพื่อเราๆ จะไม่สมความปรารถนา สิ่งนั้นไม่สมความปรารถนา แล้วเวลาเราสละออกไปนี้ กิเลสมันไม่พอใจ กิเลสมันไม่ยอม การสละออกไปนี้เราสละออกให้กันไม่ได้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเวลาทำงาน แม้แต่เราล้างถ้วยล้างจานเรา สาดไปในน้ำคร่ำ ตัวสัตว์มันได้อาหารนั้นอันนั้นก็เป้นทาน สิ่งที่เป็นทานการสละออกไปการให้ผลประโยชน์แก่ผู้อื่นมันเป็นทาน ศาสนประโยชน์เป็นทานทั้งหมดเลย สิ่งที่เราให้ทาน วัตถุทานเป็นส่วนหนึ่ง ธรรมทานเป็นส่วนหนึ่ง เราให้วิชาการ เราให้ความรู้ เราให้วิชาการ อันนี้เป็นทานอย่างสูงสุด เพราะอะไร เพราะคนเรามันจะยืมขึ้นมาได้ มีสติมีปัญญา ถ้ามีสติมีปัญญาความพร่องของใจเราจะต้องสละมันออกไป

เราใช้ปัญญาใคร่ครวญ สิ่งที่ใคร่ครวญใช้ปัญญาย้อนกลับมา สิ่งที่เป็นปัญญา ย้อนกลับมามันจะย้อนกลับมาก่อน เราเชื่อศานานะ ถ้าเราไม่มีศรัทธา เราไม่มีความเชื่อ สิ่งที่เราใช้ชีวิตไปวันหนึ่งๆ เกิดมาเหยียบแผ่นดินแล้วเหยียบแผ่นดินผิด ในพระพุทธศาสนา วิชาการอันนี้ สุตมยปัญญา เราศึกษาธรรมมาเรามีความซึ่งใจ มันซึ่งใจนะ วิชาการต่างๆ เวลาเราศึกษาเข้าไปเราจะแปลกประหลาดเรามีความรู้ขึ้นไป มันจะมีความเต็มของมัน ความเต็มอันนี้มันเป็นเรื่องของโลกียะใจ ความพอใจ สิ่งที่พอใจมันเป็นอาการ มันเป็นอารมณ์ของใจ สิ่งที่พอใจมันพอใจได้ชั่วคราวช่วยยาม แล้วมันก็ขัดข้อง ความขัดข้องใจใจ

ความอาลัยอาวรณ์ความขัดข้องของใจนั่นคือเชื้อใจ คือกิเลส ไม่มีใครเคยเห็นนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามารู้อันนี้ ในศาสนาเราถึงว่าเป็นศาสนาพุทธมีความลำบากมากต้องใช้ปัญญาตลอดเลย ใช้ปัญญาสิ เพราะอะไร เพราะเราจะชำระกิเลส สิ่งชำระกิเลส กิเลสมันอยู่ในใจของเรา เราต้องใช้ปัญญาเข้าไปใคร่ครวญ สิ่งที่ใคร่ครวญเริ่มต้นมันก็เป็นสุขตมยปัญญา ปัญญาการศึกษา มา จินตมยปัญญา แล้วเราก็เกิดจินตปัญญา คิดให้มันสงบเข้ามาๆ นั่นนะ ใจมันเริ่มชักออกนะ ชักสิ่งต่างๆ ชักความฟุ้งซ่านออกไป มันอึดเต็ม แต่มันอึดเต็มชั่วคราว

ความสงบของใจมันมีความสุขมาก มันมีความสุขอึดเต็มชั่วคราว ความอึดเต็มชั่วคราวถ้าเราคิดมันนะ เราเพลินเราจะคิดในสิ่งนี้ ถ้าคิดในสิ่งนี้เราจะคิดไป เพียงแต่ชื่อของมันสิ่งที่มันไปทำให้บกพร่อง มันกลืนกินตัวมันเองตลอดไป แล้วมันทำให้ใจนี้บกพร่อง ความว่างความที่สิ่งที่ว่าความว่าง มันมีนามรูปมันเป็นไปอย่างนั้น ที่ไหนมีรูปที่นั่นมีนาม นามคือความว่าง รูปคือความคิด สิ่งที่มีนามรูปมันก็หมุนกันไป สิ่งก็หมุนกันไปสืบทอดไปในหัวใจ มันจะสืบทอดไปสภาวะแบบนั้น สิ่งนี้สภาวะสืบทอดกันไป สิ่งนี้มันมีอยู่ในหัวใจ

ถ้าปัญญาไม่เห็นการเกิดดับของใจ ใจที่มันฟุ้งซ่านขึ้นมา มันเกิดขึ้นมาจากไหน มันมีเหตุมีผลของมัน สิ่งที่มีเหตุมีผลของมันแล้วมันก็ยึดใจ พอยึดออกมา ถ้าคนหยาบมันก็ยึดออกไปข้างนอก ดูอย่างในโลกเขาสี สิ่งที่เป็นความทุกข์มากคือการอยู่กับคนพาล คนพาลเขาไม่รู้สึกตัวเขาเองเลยนะ เขาเอาแต่ความพอใจของเขา เขามีแต่ความแสวงหาของเขา แล้วเขาเบียดเบียนคนอื่น นี่มันมีดบาดขนาดนั้น ทุกข์มากนะ บัณฑิตกลัวอยู่ใกล้คนพาล

บัณฑิตคือว่าผู้ที่เอาใจของใจเอาไว้อยู่ บัณฑิตผู้ที่ศึกษาธรรม แล้วมีความรู้สึกมีความเข้าใจเรื่องสิ่งนี้ มันมีการสละออก สิ่งสละออกเริ่มมีทาน ถ้ามีทานขึ้นมาสังคมมันจะมีความร่มเย็นเป็นสุข มีทาน มีศีล ศีลทำให้ใจปกติไม่คิดเบียดเบียนเขา ไม่คิดเอาเปรียบเขา มโนกรรมไง เกิดขึ้นมาในหัวใจ เบียดเบียนใจของตัวเองก่อน แล้วก็ต้องการคิดว่าเราจะทำวาทะนโยบายอย่างไร เราจะวางแผนอย่างไร ดำรงชีวิตอย่างไร สิ่งนี้มันเป็นไปได้

ทำไมเราต้องหาที่สังัด เราทำไมต้องหาที่วิเวก งานของการประพฤติปฏิบัตินะให้
ที่ว่าเราเดินเข้าไปแล้วเสียวๆ นั่นนะ สิ่งที่เกี่ยวข้องพระพุทธเจ้าให้เที่ยวป่าช้า ให้เที่ยวเข้าป่า
เข้าเขา ชุดงควัตรไปเพื่ออะไร เพื่อให้เห็นตัวเองไง ถ้าเราอยู่ในสังคมเราหวังพึ่งคนทั่วๆ
ไป เราหวังพึ่งเขาได้ อันนี้เราจะพึ่งพาอาศัยกัน แล้วมันจะนอนใจ แต่ถ้าเราอยู่คนเดียว
ความคิดเราจะเกิดขึ้น นิมโนกรรม ถึงว่าต้องออกวิเวกออกชุดงค์ ออกชุดงค์เพื่อให้มัน
เห็นเวลามันทุกขมันยากขึ้นมา เราทุกข์เรายากมันพร่องอยู่นะ สิ่งที่พร่องอยู่คือความหิว
ความโหยของร่างกาย มันต้องการอาหารตลอดไป สิ่งนี้เราขาดไม่ได้เลย

เราอดนอนผ่อนอาหารเพื่ออะไร เราพยายามชักออก ชักออกให้เขาว่า พระเราฉัน
มือเดียวว่าสิ่งนี้มันเป็นการเคร่งเกินไปแล้ว แต่เวลาฉันมือเดียวแล้วมันก็ยังนั่งหลับ มันก็
ยังทำความสงบของเราขึ้นมา ชาติขันธ์มันยังมีกำลังขึ้นมา เราก็ต้องอดนอนผ่อนอาหาร
เข้าไปอีก ผ่อนเข้าไปเพื่อเป็นอุบายวิธีการเข้าไปให้เห็นให้ใจมันสงบเข้ามาให้ได้

ถ้าใจมันสงบเข้ามาให้ได้ นี้อยู่คนเดียวให้ระวังความคิด ปัญญา มันจะย้อนกลับ
เข้ามา ในสัปปายะความที่เป็นสัปปายะการที่ทำการงาน งานอยู่ในการคลุกคลี
คลุกคลีนี้มันเพลินออกไป เวลามันสโมสรสันนิบาตทุกดวงใจว่าแห้ว แต่ความว่าแห้วอัน
นั้นซ่อนเอาไว้ในหัวใจ แล้วก็ออกไปหวังพึ่งจากภายนอก มันกลบเกลื่อนไว้ มันไม่ยอม
ให้เห็นตัวเอง

แต่พอเราออกวิเวก เราอยู่ในที่สังัดขึ้นมา มันไม่มีใครจะพึ่งใครได้ มันจะ
ออกมาทั้งหมด ความคิดของเรามันจะเกิดขึ้นมา ย้อนกลับเข้ามา พอความคิดมันเกิด
ขึ้นมา ความพร่องของใจมันมหาศาลมากเลย แล้วมันหมุนในตัวมันเอง โครมครามๆ อยู่
ในใจนะ เวลามันทุกข์ร้อนขึ้นมาจะอยู่ในใจของเรา มันก็คคะนองมาก ใจนี้คคะนอง
มาก จนจะต้องชักไฟออกๆ ชักเชื่อนั้นออก ถ้าเราชักออกอันนั้นจะเป็นอุบายวิธีการ แต่
ถ้าเราเติมเข้าไปนะ เติมเชื้อขนาดไหน มันจะเป็นเข้าไป ถึงต้องมีขันติก่อนใจ

ถ้าเราสู้ไม่ไหว เราใช้ขันติดอดทนไว้ก่อน ขันติดอดทนไว้วันๆ พุทโธๆ ขันติดอดทน
ไว้ก่อน ปัญญายังไม่เกิดขงมัน เราต้องการสมณะ สิ่งที่เป็นสมณะเป็นสัมมาสมาธิ
สัมมาสมาธิมันเป็นมรรคองค์หนึ่งในมรรค ๘ สิ่งนี้มีแล้วมันจะมีพื้นฐาน คนเราไม่มี
พื้นฐานเลย ไม่มีสิ่งต่างๆ เลย เวลาทุกข์ทุกคนบ่นนะ รู้ๆ ว่าสิ่งนี้ทำความผิด แต่ยับยั้งใจ

ตัวเองไม่ได้ จะเป็นอย่างไรทั้งหมดเลยถ้าไม่ได้ปฏิบัตินะ รู้ว่าสิ่งนี้ผิดเพราะอะไร เพราะเราชาวพุทธ ร่างกายเกิดมาแล้วคนเกิดมาแล้วต้องตายหมด ก็รู้ทุกอย่าง พระพุทธเจ้าสอนให้ปล่อยวางก็รู้ทุกอย่าง

แต่มันปล่อยวางไม่ได้ เพราะเราไม่เคยฝึกฝน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกพระอานนท์ ให้บอกภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาเถิดให้ปฏิบัติบูชาเนะ เป็นคำสั่งขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าครั้งสุดท้ายนะ “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเธอพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด เธอจะอยู่ด้วยความสุขสบาย” พระพุทธเจ้าพิจารณาให้พวกเราอุบาสก อุบาสิกา พิจารณาสังขาร สังขารคือร่างกายของเราก็ได้ สังขารคือหัวใจของเราก็ได้ ความคิด ความปรุง ความแต่ง พิจารณาอยู่สิ่งนี้ ให้พิจารณาสิ่งนี้ถึงจะเป็นประโยชน์กับหลักศาสนา

แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน คำสั่งสุดท้ายสั่งว่าให้เราเข้ามาให้ค้นคว้าตัวของเราเอง ร่างกายสังขารคือร่างกายและจิตใจ ค้นคว้าสิ่งนี้แล้วถึงจะเต็มขึ้นมา เต็มขึ้นมาเพราะมันคิดสิ่งนี้ มันคิดกายของเรา มันคิดเราก่อนมันถึงคิดต่างๆ ทั่วไป คิดทุกอย่างเลย คิดไปทั้งหมดเลย พอคิดไปทั้งหมดเราก็วิ่งตามออกไปทั้งหมด นั่นกระแสนอก การภาวนาส่งออกจะไม่ได้ผลประโยชน์ สิ่งที่เป็นประโยชน์ทำให้มีแต่ความทุกข์ แต่ธรรมดาของกิเลสเป็นแบบนั้น เราถึงต้องพยายามดึงกลับมา

กระแสนอกใจนี้เร็วมาก เวลามันคิดมันคิดพุ่งออกไปข้างนอกเลย คิดออกไปข้างนอก แล้วถ้าเราไม่เคยสังเกตไม่เคยดูแลมันก็เป็นธรรมชาติเป็นธรรมดาของเรา สิ่งนี้เป็นธรรมดาเพราะใจมันเป็นอย่างนั้น มันก็เป็นปกติของเขา ไม่เคยคิดเลยว่าอันนี้ถ้าเราควบคุมมันได้สิ่งนี้จะเป็นประโยชน์ สิ่งที่เป็นธรรมดาก็คือปกติของเรานี้ เราปล่อยมันเป็นพลังงาน พลังงานนี้พุ่งออกไปทั้งหมดเลย

แล้วพลังงานนี้เราเริ่มพยายามทำสงบเข้ามา สะสมพลังงานขึ้นมาให้ได้ ถ้าเรามีพลังงานเราก็มีทุน ถ้าเราไม่มีพลังงานเราก็ไม่มีทุน เราไม่มีทุนเราทำอะไรก็ได้ ทำมันมีแต่ความเดือดร้อนมีแต่ความคิดออกไป ไม่เห็นสมประโยชน์เลย ทุกข์ก็ทุกข์เปล่าเหนื่อยก็เหนื่อยเปล่า อันนี้เป็นการปฏิบัติบูชาเนะ เราปฏิบัติบูชาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราได้บุญตลอดไป เราให้วัตถุทานเป็นอย่างหนึ่ง การประพฤติปฏิบัติเป็นธรรม

ทาน เพราะเราปฏิบัติบูชา ปฏิบัติบูชามันจะย้อนกลับเข้ามา ถ้าสติทันไล่ความคิดเข้ามา สิ่งที่เราที่คิดถึงที่ไหนมันก็คิดออกไป เราพยายามย้อนกลับๆ พลังงานนี้จะนิ่งได้ ถ้าพลังงานนี้รวมตัวมันนิ่งได้ นั่นคือสัมมาสมาธิ

ถ้าปัญญาเกิดขึ้นมาจะเป็นภาวนามยปัญญา แต่ปัญญาจะไม่เกิดขึ้นภาวนาเป็น หรือไม่เป็นมันต้องเห็นสติปัญญา ๔ เห็นกายตามความเป็นจริงนะ คนไม่เคยเห็นทุกคน จะงงหมดนะ ว่าเห็นกายนะเห็นอย่างไร คุณคิดนะคุณอย่างไร มันจับต้องได้ มันเป็นวัตถุ สิ่งที่เป็นวัตถุนะ สติปัญญา ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม มันเป็นวัตถุ เวลามันปวดขึ้นมาที่ เวทนาเวลามันนั่งไปนานๆ มันเจ็บขามันเป็นนามธรรม เห็นไหม มันไม่มี แต่เวลามัน ปวดกับเรามันเป็นวัตถุเพราะมันจับต้องได้ จิตมันสัมผัสได้ สัมผัสกับความรูสึก สัมผัส กับความเจ็บปวดของเรา นี่มันเป็นวัตถุ

ถ้าเราจับเราพิจารณาบ่อยๆ ครั้งเข้า สิ่งนี้มันเกิดขึ้นมาเพราะเหตุใด สิ่งนี้มันเกิดขึ้นมา ถ้ามันบอกว่าเพราะเรานั่งมันเป็นวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์คือว่าเรานั่งแล้วเลือด ลมมันเดินไม่สะดวก มันก็ต้องเป็นธรรมชาติของมัน ถูกต้อง ถูกต้องส่วนหนึ่ง แต่ ถูกต้องส่วนหนึ่งเพราะมันเป็นสภาวะแบบนั้น แต่ถ้าเราถูกไปเลือดลมมันเดินขึ้นมามันก็ ดีขึ้น แต่ถ้าเวลาเราเพลิน เรานั่งคูทีวี เรานั่งเพลิน คนเขาเล่นการพนันเขานั่งสามวันสาม คืนทำไมเขานั่งได้ ทำไมเลือดลมเขาเดินดีขนาดนั้นเขี้ยวหรือ นั่นเพราะอะไร เพราะ หัวใจของเขามันไม่มีความสนใจกับสิ่งนั้นๆ เขามีความมุ่งหมายคือสนใจสิ่งอื่น คือจิต มันไม่รู้

แต่วิปัสสนาเราเข้าไปเผชิญกับตรงหน้า เราเข้าไปเผชิญกับเวทนาปัจจุบัน เวลาเรา เข้าไปเผชิญเวทนามันจะปวดสองเท่าสามเท่า เพราะอะไร เพราะค้นหาความทะยาน อยากรของเรามันมี หนึ่งเราไปเผชิญหน้ากับเวทนามันเป็นวัตถุที่เราจับต้องซึ่งๆ หน้า แล้ว กิเลสของเรามันจะเสริมไป ค้นหาความทะยานอยากไม่ต้องการผลักไส

ค้นหา วิภาตค้นหา อยากให้หาย อยากให้สิ่งนี้ไม่เป็นไปกับเรา ทำไมเมื่อมันไม่ ปวดมันไม่มี ตอนนี้มีมันมีได้อย่างไร สิ่งนี้จะทำให้มันฟุ้งซ่านขึ้นมา สิ่งนี้จะทำให้ความ รับรู้ที่รุนแรงมากขึ้น เพราะเราไม่มีความสงบของใจ ถ้ามีความสงบของใจมันจะมีขันติ ภารมีย่างนี้ แล้วพยายามอดทนไปก่อน แล้ววิปัสสนา ถ้าทนไม่ได้กำหนดพุทโธๆๆ

เพื่อหลบ หลบมาให้เหมือนกับเขาเล่นการพนันนั่นนะ ใจเขาก็มีอยู่ แต่เขาไม่รู้รู้อาการของร่างกาย เขาไปสนใจกับวัตถุอื่น เขาหลบมา เรากำหนดพุทธโชคก็เหมือนกัน คือเราหลบสิ่งนั้นมา หลบสิ่งนั้นมามันก็สงบเข้ามาได้ แต่อย่างนี้เป็นนักหลบ มันเป็นการฝึกฝนตนเอง

แต่ถ้าเราจะวิปัสสนา เราจะชนะกิเลส เราต้องเข้าไปต่อสู้อะไร ต้องใช้ปัญญาเข้าไปต่อสู้อะไร เวทนามันเกิดขึ้นมาถ้ามันเป็นมันเป็นเหมือนบาดแผล บาดแผลอยู่ที่เราๆ จะเดินไปไหนมันก็เจ็บปวดไปอย่างนั้นตลอดไป แต่นี่พอเราขยับมันก็หาย เราลุกขึ้นเดินมันก็หาย สิ่งนี้หายใจ เพราะใจมันไปยึด มันเป็นนามธรรมทั้งหมด มันเป็นเรื่องธรรมดา แต่ไม่มีใครสนใจ ไม่มีใครคุมมันไง แต่ถ้าเราสนใจเรารู้มัน นี่วิปัสสนา สิ่งที่วิปัสสนาเกิดขึ้นมา ปัญญาเราจะเกิดขึ้น ปัญญามันเกิดขึ้นมันแยก ถ้ามันแยกปัญญามันต่อสู้อะไรกันพอสมควรนะ มันจะเริ่มซา เริ่มไม่รับรู้กัน เวทนาสักแต่ว่าเวทนา มันไม่มีความเจ็บความปวด มันเฉย มันซาอยู่อย่างนั้น

แต่ถ้าปัญญาเราใคร่ครวญตลอดไป เวทนามันจะหลุดออกไป ความว่าหลุดมันจะหายหมดเลย จิตนี้จะปล่อยวางจะเว้งว่างจะว่างหมดเลย เวทนาเป็นเวทนา จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ มันจะปล่อยเข้ามาๆ จนถึงที่สุดมันจะปล่อยวางได้ สิ่งที่เป็นธรรมาคือความบกพร่อง เพราะค้นหาความทะยานอยากเรอบกพร่อง เราใช้ปัญญาใคร่ครวญไปจนค้นหาความทะยานอยากมันเห็นตามความเป็นจริง ถ้าอยากเมื่อไหร่ทุกข์เมื่อนั้น

ถ้าใช้ปัญญาเข้าไปเห็นตามความเป็นจริงของมัน เวทนาเป็นจริงของมัน คือว่าอาการอย่างนั้นมันเป็นอย่างนั้น มันก็เป็นจริงของมัน มันไม่มารบกวนใจ มันหายไป มันว่างหมดเลย สิ่งที่ว่างเห็นใหม่ เวทนามันก็เป็นอย่างนั้น จิตมันก็เป็นจิต มันแยกออกกัน มันเป็นความจริงอย่างนั้น พอความจริงอย่างนั้นมันแยกออกจากกัน มันไม่มีความพร่องใจ อึดเต็มทั้งหมด ใจอึดใจเต็มเกิดจากวิปัสสนา

วิปัสสนาในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม มันก็เหมือนกัน เกิดขึ้นมาจากปัญญาของเราขึ้นมา ความบกพร่องของใจมันมีโดยธรรมชาติ ถ้าใจเราอึดเต็มเราจะไม่มาเกิดเป็นมนุษย์หรอก แต่เพราะใจเรอบกพร่องเราถึงต้องเวียนตายเวียนเกิด แล้วเราก็ใช้ปัญญา

ของเรา เราเชื่อพุทธศาสนา เราเชื่อใจของเราให้เต็มได้ ใจเราเต็มนะ ในสามแดนโลกธาตุ
นี้ไม่มีใจใครเต็มเลย

เว้นไว้แต่ผู้สิ้นกิเลสแล้วเท่านั้น ใจจะเต็ม ไม่พร้อมอีก ไม่กล้าไปอีก ถ้าใจเรา
พร้อมมันมีน้ำหนักมีแรงถ่วง มีแรงถ่วงต่างๆ มันจะหมุนไปมันจะกลิ้งไปในวัฏฏะวนนี้
แล้วเราก็จะต้องวิ่งหมุนไปในวัฏฏะวนนี้โดยธรรมชาติของมัน ใจเราพร้อมอยู่ แต่เรามี
ปัญญา เราเชื่อในศาสนา เราพยายามถมไป ถมจากเรื่องภายนอก ทาน ศีล ภาวนา เรื่อง
ของทานเราจะถมใจของเรา

ฝึกฝนใจของเราด้วยการสละทาน สละทานออกไปนี่สะสมขึ้นมาๆ ฝึกฝนมัน
ฝึกฝนตั้งแต่ความตระหนี่ถี่เหนียว คือความยึดให้มันพร้อมมากขึ้นไป สละออกไปนี่มัน
เป็นผลของเรา ใจมันจะรู้สึก เราคิดถึงเมื่อปีที่แล้วสิ เมื่อหลายๆ ปีที่แล้วเราเคยทำบุญ
กุศลไว้ จะเป็นอาหารจะเป็นอะไรก็แล้วแต่ ใจเราจะนึกภาพขึ้นมาได้เลย มันไม่บูดไม่เน่า
ไม่เสียไม่หายนะ มันฝังลงที่ใจ ถ้าเราเก็บสะสมไว้นะมันจะไม่เป็นประโยชน์อะไรกับเรา
เลยนะ เป็นประโยชน์ต่อถ้าเราใช้เป็นประโยชน์ ใช้จ่ายเรื่องของร่างกาย มันก็เป็น
ประโยชน์ ประโยชน์เท่านั้นเอง แต่ถ้าเราสละออกไปมันเป็นทิพย์สมบัติ มันฝังอยู่ที่ใจ

แต่เราฝึกฝนจนความเคยชิน ความเคยชินนี้ใจมันจะเคยชิน สิ่งนี้ทำจนเคยชิน พอ
มันเคยชินขึ้นมา มันก็รักษาศีลง่าย มันก็ทำสมาธิง่าย พอทำสมาธิง่ายถ้าเรามีปัญญา เรามี
วาสนาเราจะเริ่มค้นคว้า นึกถมให้เต็ม ถมเต็มด้วยปัญญา ปัญญาจากในหัวใจนะ เรา
พยายามแยกแยะ เราพยายามสละสิ่งนี้ออก มันจะถมใจของเราให้เต็ม เต็มจากภายใน ถม
ได้ด้วยวิธีนี้เท่านั้น ใจเราบกร่องตลอดแล้วจะไม่มีวันเต็มเลย ถ้าเราวิ่งแสวงหาของเรา
ไม่มีวันเต็ม เมื่อไหร่เราหยุดแล้วเรานั่งลง เดินจงกรม นั่งลงวิปัสสนา เราเริ่มสะสม เขา
จะถมที่ถมทางกันนะเขาต้องมีพื้นที่ก่อน แล้วเขาต้องเอาดินนั่นมาถม

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีศรัทธา ใจของเราๆ ต้องถมใจของเราให้เต็ม ถ้าใจของเรา
เต็มเราจะไม่มีแรงความโน้มถ่วงในหัวใจ นามรูปในหัวใจจะไม่มี เพราะมันบกร่องมัน
ถึงมีนามมีรูป สิ่งที่มีนามมีรูปมันก็ต้องเคลื่อนไปตามธรรมชาติของมัน นามรูปในหัวใจ
หมุนเวียนไปตามธรรมชาติของมัน เกิดดับอย่างนั้นตลอดไปเพราะมันมีความพร้อมในใจ
แต่ถ้าเราถมใจของเราเต็มแล้วมันจะไม่พร้อมเลย

เกิดจากการวิปัสสนานะ เวลาเราทำบุญกุศลเราว่าเราต้องแสวงหา เวลาเราทำบุญนี้คนมั่งมีถึงมีโอกาส คนจนไม่มีโอกาส คนจนคนมีก็มีร่างกายมีหัวใจเหมือนกัน การประพฤติปฏิบัตินี้เป็นบุญกุศลอันสูงสุด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกให้ปฏิบัติบูชานี้ เรานั่งอยู่ที่ไหนเราก็ปฏิบัติบูชาได้ ขออย่างเดียวขอให้มปัญญา ขอให้มีความเชื่อ ความเชื่อความศรัทธา คือทำจริงใจ สักแต่ว่านะ ทำเล่น ทำสักแต่ว่า ทำเป็นพิธีมันก็ได้ เป็นพิธี เราทำกันเป็นพิธีเท่านั้น เราไม่สละเป็นสละตาย

ถ้าเราสละเป็นสละตายนะ มันจะตายนี้เอาตายเข้าแลกๆ คุณกรบตี คุณพระตี เวลาปฏิบัติขนาดไหนก็สู้ อดอาหารใครไม่หิว ทุกคนหิวทั้งนั้นนะ หิวแต่ต้องการให้ร่างกายมันเบาจะได้ภาวนาได้ง่ายขึ้นมา แต่ถ้าเวลามันอึดเต็มขึ้นมามันก็อึดเต็ม เวลาภาวนาไปมันก็นั่งไม่สะดวกไม่สบาย ทำไมเราต้องแลกมาล่ะ นักรบออกปฏิบัติมันต้องรบอย่างนั้น

เราก็เหมือนกัน ถ้าเรามีร่างกาย เรามีความเห็นของเรา เราพยายามทำของเรา เลือกสิ่งใดๆ ต้องเลือก เลือกมาเพื่อเราๆ เพื่อใจ เลือกมามันจะเป็นสิ่งที่ว่าเป็นอามิสก็ให้เป็นอามิสไปก่อน ถึงเวลาถ้ามันมีปัญญาขึ้นมามันจะสละเองๆ สละสิ่งนั้นออกจากใจ จนสิ้นจนลมจนใจเต็ม แล้วใจไม่พร่อง ใจในวิภูษะนี้ทุกหัวใจพร่องหมด เราเห็นหน้ากันนี้ทุกดวงใจพร่องหมดเลย